HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הזיד במעילה במיתה רבי היא דתניא (א)הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים [א]באזהרה מאי טעמא דרבי אמר רבי אבהו (ב)גמר חטא חטא מתרומה מה תרומה במיתה אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית ומתקיף לה רב פפא ממאי דרבי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול סבירא ליה דאמר יש בה שוה פרוטה אע"ג דלית בה כזית והא רב פפא הוא דאמר דאבא שאול תרתי בעי אלא ש"מ הדר ביה מר בריה דרבנא אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שלא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין שאם נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם נתכוון להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רב נחמן בר יצחק אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא מתחייב בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וסך ידו בשמן של קודש שמעל אמר מר בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה מנא הני מילי (ג)אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא [1]תתן לו ולא לאורו מתיב רב הונא בריה דרב יהושע (ד)[ב]אין תורמין מן (ה)הטמאה לטהורה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו לא קשיא התם היתה לו שעת הכושר הכא לא היתה לו שעת הכושר ודלא היתה לו שעת הכושר היכי דמי כגון דאחמיץ במחובר אבל אחמיץ בתלוש הכי נמי דקדשה א"ל אין [2]בגזירת עירין פתגמא (ו)ובמאמר קדישין שאילתא וכן מורין בבי מדרשא כוותי כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע אמר

הזיד. בהנאת קדש ששגגתה מעילה: **ר' אומר במיתה.** כדמפרש גמר חטא חטא הנאת קדש מאכילת תרומה כתיב הכא וחטאה בשגגה(ז) וכתיב בתרומה לא ישאו עליו חטא ומתו בו וגו' (ויקרא כב): **וחכ"א באזהרה.** רבנן נמי אית להו גזירה שוה דר' דהא עיקר מילתא דמעילה בהא גזירה שוה גמרי בפרק חמישי דמעילה (דף יח:) בברייתא גבי פגם ונהנה ובדבר שפגם נהנה ובתלוש מן הקרקע ובשליח שעשה שליחותו כל הני מתרומה גמרי בה ואזהרה נמי מתרומה גמרי מה אכילת תרומה הזהיר דכתיב (א) לא יאכל קודש(ח) אף הנאת הקדש דמעילה הזהיר ומיהו מיתה לא גמרינן מינה כדמפרשי רבנן טעמייהו בסנהדרין [פד.] דמיעט רחמנא בתרומה ומתו בו והאי בו מיעוטא בו ולא במעילה וכן עיקר: **מאי טעמא דרבי** גרסינן: **ומינה.** היינו נרגא. כלומר וכיון דמיתה מהכא נפקא לן על כרחיך הכי תילף ומינה מה תרומה מיתה הכתובה בה אאכילה כתובה דהוא כזית אף מעילה אין מיתה עד דאיכא כזית וליכא למימר דתנא הכי תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית: **ומתקיף לה** גרסינן: **ומתקיף לה רב פפא.** להני דשדו ביה נרגא: **ממאי דרבי.** בתרומה כרבנן דפליגי אדאבא שאול סבירא ליה דבעו כזית בתרומה דילמא כאבא שאול סבירא ליה ושפיר מצי למילף מינה מיתה במעילה דהיא בשוה פרוטה מתרומה אפילו לפחות מכזית: **מר בריה דרבנא אמר.** הא מתניתא דלעיל(ט) בשיבושא איתני בבי מדרשא והכי קאמר סיפא לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן קרבן בשוגג (ב) שאין מתכוין לאותה מלאכה כשוגג שמתכוין לאותה מלאכה: **שאם נתכוון לחתוך את התלוש.** שהוא מתכוין לדבר המותר וחתך את המחובר שאפילו בשבת פטור דמלאכת מחשבת בעינן(י) שיתכוין לחתיכת מחובר ומיהו שגג בשבת שאינו יודע שהוא שבת או אינו יודע שהמלאכה זו אסורה: **תאמר במעילה שאם נתכוון כו' שמעל.** כגון היו כאן גיזי חולין וגיזי עולה ונתכוון ליטול של חולין והלכה ידו על של עולה ומכיר הוא מי עולה ומי חולין אלא שנסתכל במקום אחר דהיינו שאין מתכוין למעשה זה וחייב מעילה דוחטאה בשגגה כל דהו כתיב ולא כתב בה מיעוטא כדכתיב בשבת מלאכת מחשבת וכתיב בשאר מצות אשר חטא בה(כ) פרט למתעסק(ל) והיינו מתעסק שמתעסק בדבר אחר ובא זה לידו: **ר"נ בר יצחק אמר.** הא לא הוה ליה למיתני דהא בשאר מצות נמי אם היה מתעסק בחתיכה ואפי' בשל היתר ועלתה בידו חתיכת איסור ואע"ג דאין מתכוין לזו מלאכת מחשבת היא וחייב אלא הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן שאין מתעסק בדבר היתר ושגג באיסור כיוצא בו כמתעסק בדבר היתר ועלה בידו איסור: **שאם נתכוון להגביה את התלוש.** דהיינו אין מתעסק בחתיכה לגמרי ואפי' בשל היתר וחתך מחובר שפטור ולא עשאו כמתעסק לחתוך תלוש וחתך מחובר: **תאמר במעילה שאם הושיט ידו כו'.** ולא היה מתעסק בשום סיכה ואפילו בשל היתר וסך ידו בשמן של קודש שמעל: **אמר מר במה דברים אמורים כו' דברי הכל.** קאמר ואפי' למאן דשרי הנאת חמץ בפסח קאמר: **תתן לו.** בתרומה כתיב ראשית דגנך וגו': **ולא לאורו.** אפי' היא ראויה להיסק הואיל ואינה ראויה לאכילה: **אין תורמין מן הטמא על הטהור.** לכתחלה שמפסיד את הכהן: **בשוגג.** שלא ידע שטבל זה טמא: **שהיתה לו שעת הכושר.** שנראית כבר לתרומה קודם שנטמא. והא דלעיל בחמץ שלא היתה לו שעת הכושר לתרום ממנו דקודם שחל הפסח היה מחובר והחמיץ במחובר וכל זמן חיבורו לא היה ראוי לחול שם תרומה עליו דראשית דגנך כתיב משנדגן ודיגון לשון אסיפה והעמדת כרי הוא: **עירין.** מלאכים. כלומר תלמידי חכמים שהם כמלאכי השרת אמרי בבית המדרש כמותי דהא דקתני לעיל אינה קדושה בשהחמיץ במחובר קאמר: **ובמאמר קדישין שאילתא.** מקרא הוא בדניאל: **מורין.** מורין הוראה: **כוותי.** כמותי: **רב הונא בריה דרב יהושע אמר.** אפילו בשהחמיץ בתלוש נמי קאמר דאינה קדושה:

דאמר

ומינה מה תרומה בכזית. אע"ג דבסוף כל התדיר (זבחים נא:) ופרק בתרא דמנחות (דף קז.) איכא למ"ד דרבי סבר דון מינה ואוקי באתרה[א] הכא אין לומר אוקי באתרה מה מעילה דממון שוה פרוטה אף מעילה לאכילה כן דהא אכילה דהקדש מאכילה דתרומה יליף והיאך יהיה בו מיתה אם לא כשיעור אכילת תרומה דבשאר נהנה ליכא מיתה אלא אאכילה אפילו לרבי דומיא דתרומה ואם תאמר אמאי אין מפרש לא אם אמרת בשאר מצות שלא חייב מיתה עד דהוי כזית בכדי אכילת פרס תאמר במעילה דאפי' בעינן כזית הא תנן בפרק הנהנה (מעילה יח:) לירף את המעילה אפי' לזמן מרובה וי"ל דאיכא נמי למיפרך דניליף מתרומה שלא יצטרף: **אף מעילה בכזית.** תימה לר"י דהכא משמע דמאן דיליף חטא חטא סבירא ליה דמעילה בכזית כמו תרומה וכולהו אית להו גזירה שוה דפרק הנהנה (גם זה שם) יליף מעילה מתרומה למילי טובא ורבנן לא פליגי ארבי אלא לענין מיתה משום דכתיב בו ולא במעילה ואם כן מ"ט דרבנן[ב] דלעיל דאמרי לא אמר שוה פרוטה אלא לענין מעילה אבל בתרומה עד שיהא בו כזית: **נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר.** ר"ת מפרש נמלא שהוא מחובר[ג] דאי נתכוון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר מאי איריא נתכוון לתלוש אפילו נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור הואיל ולא איתעבידא מחשבתו[ד] דתניא בהדיא בפרק ספק אכל (כריתות כ.) היו לפניו שתי נרות ונתכוון לכבות את זה וכבה את זה פטור: **תתן לו ולא לאורו.** אור"י דלא איצטריך למידרש מלו אלא לר' יוסי הגלילי דאית ליה חמץ מותר בהנאה °דלהנך תנאי דאסרי חמץ בהנאה נפקא לן מונתן לכהן את הקודש דבר הראוי להיות קודש או מתתן לחודיה שאין ליתן אלא מידי דשרי בהנאה לכל הפחות דשייכא ביה נתינה ולכך משמע ליה למידרש מתתן לו דבר הראוי לאכילה ולא דבר שאין ראוי אלא לאורו והיינו תרומה טמאה דלא חזיא אלא לאורו דאיסור הנאה מתתן נפקא ואם תאמר ובעל הגמרא דבעי מנהני מילי והא הנך תנאי דהך ברייתא דהפריש חמץ תרומה ד"ה אינה קדושה כיון דסבירא להו דאסור בהנאה דבר פשוט הוא דאינו קדוש ומאי קבעי ליה יש לומר דפשיטא ליה לגמרא דלא איצטריך למיתני בברייתא ד"ה אלא לרבי יוסי הגלילי דמשום דהנך דאסירי בהנאה לא איצטריך למיתני ולהכי בעי מנהני מילי לרבי יוסי הגלילי אי נמי רב נחמן גופיה דמפרש לו ולא לאורו קאמר מה"מ לפי שהיה פשוט לו דאליבא דכ"ע קתני הכי וכה"ג איכא בכמה דוכתי(מ):

אמר

עין משפט נר מצוה

צז א מיי' פ"א מהל' מעילה הלכה ג:

צח ב מיי' פ"ה מהל' תרומות הלכה ח:

◆

מוסף תוספות

א. ואע"ג דאיכא מ"ד התם דון מינה ומינה מ"מ היכי פריך הכא כ"כ בפשיטות דקאמר שדא ביה נרגא. תוס' שאנץ. ב. דאבא שאול. תוס' הרא"ש. ג. [ו]נתכוון לזה שחתך אלא שחשב שהוא תלוש. חי' הר"ן. ד. [ו]לא הוי מלאכת מחשבת. תוס' הרא"ש.

◆

רבינו חננאל

ולא אשכחן מאן דאמר הזיד במעילה במיתה אלא רבי, דתניא הזיד במעילה ר' אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה, ואמרינן מאי טעמא דרבי גמר חטא חטא מתרומה, מה תרומה במיתה דכתיב ומתו בו כי יחללוהו, אף מעילה במיתה, ומינה מה תרומה בכזית חייב פחות מכזית פטור אף מעילה כך. ואסיקנא דודאי רב פפא דאמר אבא שאול בעי תרתי כזית ושוה פרוטה הדר ביה. **מר בריה דרבנא** אמר (לא) הכי קתני, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין, שאם נתכוין לחתוך את התלוש (בשדה) וחתך את המחובר שפטור, תאמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל. **ורב נחמן בר יצחק אמר** שאם נתכוון להגביה התלוש וחתך המחובר פטור, תאמר במעילה שאם נתכוון להושיט ידו לחבית ליטול חפץ וסך שמן של (תרומה) [קדש] שמעל. **בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה**, דאיק ראשית דגנך תתן לו, כלומר תתן לו תרומה מה שראוי לו לאכילה ולא לאורו מה שאין ראוי לו, ואע"פ שראוי לאורו, בעינן לו ממש. **ומותבינן** מדתנן בתרומות פ"ב אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה, ואמאי והא אינה ראויה לו. ופרקינן שאני הכא דהיתה לה שעת הכושר קודם שתטמא, אבל הא דתניא הפריש חמץ תרומה בפסח דברי הכל אינה קדושה, כגון שהוכשרו החטים והחמיצו והן מחוברין קודם קצירתן שלא היתה להם שעת הכושר כלל. ואמרינן מכלל דאי היתה לה שעת הכושר, כגון דהחמיצה אחר תלישה הכי נמי דקדשה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק אין הכי נמי בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא וכך מורין בבי מדרשא כואתי.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין [פג.] פד., ב) [קדושין מב: סנהדרין פד. זבחים מה. תמורה ג. מעילה יח:], ג) שבת כה:, ד) מנחות כה: תרומות פ"ב מ"ב יבמות פט., ה) [מן הטמא על הטהור כל"ן], ו) [ומאמר קדישין כל"ן], ז) [ויקרא ה], ח) [ויקרא כב], ט) [דף לב:], י) [ביצה יג:], כ) [ויקרא ד], ל) [כריתות יט.], מ) [עי' תוס' ביצה לח. ד"ה וא"ר יוחנן יומא עו. ד"ה הני ה' ענויין ב"מ כא. ד"ה וכמה ב"ב כב: ד"ה וכמה ובכורות כט. סוף ד"ה היכי ובנזיר ל. ד"ה פשיטא],

◆

תורה אור השלם

1. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ: דברים יח ד

2. בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא עַד דִּבְרַת דִּי יִנְדְּעוּן חַיַּיָּא דִּי שַׁלִּיט עִלָּאָה בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וּלְמַן דִּי יִצְבֵּא יִתְּנִנַּהּ וּשְׁפַל אֲנָשִׁים יְקִים עֲלַהּ: דניאל ד יד

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וחכמים וכו' הזהיר דכתיב וכל זר לא יאכל: (ב) ד"ה מר בריה כו' בשוגג כשאין מתכוין:

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה תתן לו. דלהנך תנאי דאסרי חמץ בהנאה. יש לעיין דלכאורה לא צריך קרא כלל דהא אין יכול לקרות שם תרומ' דאיסורי הנא' לאו דידי' הוי כדאמרינן ב' דברים עשאן הכתוב כו' ועי' כריתות דף כד ע"א:

◆

מוסף רש"י

הזיד במעילה. נהנה מן הקדש שיש בו מעילה במזיד (סנהדרין פג.). **במיתה.** בידי שמים (כריתות כב:). **גמר חטא חטא מתרומה.** לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה (יח:) כתיב הכא וחטאה בשגגה מקדשי ה' וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג ולא ישאו עליו חטא (קדושין מב:). **תתן לו ולא לאורו.** תתן לו דבר הראוי לו לאכול, ולא לתת לאורו להסיק (שבת כה:). **בשוגג תרומתו תרומה.** דאמרינן בכמה דוכתי ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו, אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה (מנחות כה:).